

הארץ

"הפייסבוק של המתים" מתעד את מצבות בית העלמין הגדול בארץ

מיזם דיגיטלי לתיעוד מצבות, הנעזר בטכנולוגיה חדישה ומסתייע בעשרות מתנדבים, עשוי לפתור תעלומות עבר ולסייע באיתור קרובים שנשכחו

עופר אדרת | 02:00 19.12.2014

אף על פי שבאו לבית עלמין, מצב רוחם של 120 האנשים שפקדו את בית הקברות בחולון לפני שבועיים היה מרומם. הם לא באו כדי לקבור קרוב יקר או לעלות לקברו של מי מבני משפחתם. מצוידים בסמארטפונים שבהם מותקנת אפליקציה מיוחדת, הם הגיעו כדי להשתתף בפרויקט ראשון מסוגו ובהיקפו בישראל. בית העלמין, שמכונה "בית העלמין דרום", הוקם ב-1964 בין חולון, בת ים וראשון לציון. זהו בית העלמין הגדול ביותר בישראל וקבורים בו יותר מ-200 אלף בני אדם. למידע שמפורט על המצבות בו יש ערך רב להיסטוריונים ולגנאלוגים, החוקרים אילנות יוחסין. שמות הנקברים, תאריכי הלידה והפטירה שלהם, מקומות לידה, תארים וקשרי משפחה — מכל אלה יכולים החוקרים להפיק תועלת. אלא שעד היום המידע הזה לא תועד בשום מקום. המשימה שקיבלה על עצמה הקבוצה שהגיעה לשם היתה פשוטה אך מהפכנית: תיעוד של כל המצבות בבית הקברות במצלמות הטלפונים הניידים. האפליקציה שהורידו מבעוד מועד שומרת פרטים על מיקום המצבה ושולחת את התמונה מיד למאגר נתונים עולמי, שם יעובד ויקודד המידע שכתוב עליה בידי מתנדבים אחרים.

אחד המשתתפים במבצע, הבלש ההיסטורי גידי פורז, אומר כי המצבות מספרות הרבה. "לפעמים יש עליהן סיפור חיים שלם של דורות קודמים, ואפשר לשרטט באמצעותן עץ משפחה מלא", אמר. פורז, שמתמחה באיתור קרובי משפחה אבודים בארץ ובחו"ל, מעיד כי לפעמים הפתרון לתעלומות משפחתיות של עשרות שנים כתוב על מצבה נשכחת שאיש לא היה מודע לקיומה. "אנחנו, הגנאלוגים, מרוויחים מכל מלה החקוקה בשיש", הוא אומר. "אפשר לקרוא על המצבות סיפורים של בני משפחה או פירוט מלא של קרובי הנפטר שנספו בשואה ונמחקו מספרי ההיסטוריה, ולמצוא מידע שאינו קיים במקורות אחרים או שקיים אך אינו נגיש".

פורז: "המצבות גם מספרות על קרובים שנספו בשואה ונמחקו מההיסטוריה"

את מבצע התיעוד יזם, ארגן ומימן הסטרט-אפ הישראלי My Heritage — מעין פייסבוק של עצי משפחה. גלעד יפת, איש הייטק חובב היסטוריה בן 45, הקים אותו ב-2003. יפת, יליד ירושלים, בנה של כלת פרס ישראל למקרא פרופ' שרה יפת, שילב כך בין חיבתו להיסטוריה ולסיפורים משפחתיים ובין הטכנולוגיה החדישה ביותר בשוק. הוא הציב לעצמו אתגר שאפתני: "למפות את אילן היוחסין של האנושות ולאפשר לכל אחד ואחת לגלות ולשתף שורשים משפחתיים", כדבריו. ממשרדי החברה באור יהודה, הוא חולש היום על 25 מיליון אילנות יוחסין, המתארים את חיייהם של 1.6 מיליארד בני אדם, שהעלו לאתר 75 מיליון משתמשים מ-40 מדינות ברחבי העולם. האתר מאפשר למשתמשי להצליב מידע, למצוא קרובים רחוקים בעצי משפחה אחרים ולעבות את אילן היוחסין שלהם בכלים טכנולוגיים שלא היו זמינים עד לשנים האחרונות.

כדי לעזור למשתמשי האתר להרחיב את עצי המשפחה שלהם ולמצוא קרובים נשכחים, מחפשים במיזם My Heritage עוד ועוד מקורות להעשרת מאגר המידע. "יש לנו היום שישה מיליארד מסמכים במאגר", אומר יפת. "כל יום אנחנו מוסיפים חמישה מיליון מסמכים ומיליון אנשים לאילנות היוחסין. אנחנו שואפים לבנות מאגרי מידע היסטוריים עשירים, כך שנוכל לבוא לכל אחד ולומר, מצאנו את הסבא שלך, הנה המצבה שלו. ומהמצבה למדנו גם את השם של האבא שלו".

120 המתנדבים שפקדו את בית הקברות בחולון — מחציתם עובדי החברה ומחציתם מתנדבים חובבי גנאלוגיה - הצליחו בתוך שעות ספורות לתעד שני שלישים ממנו ולייצר מאגר של כ-150 אלף תמונות של מצבות. תיעוד החלק החסר יושלם בהמשך. אחת מעובדות החברה צילמה לא פחות מ-4,400 תמונות של מצבות. צוות נוסף של מתנדבים מזין כעת למאגר הממוחשב את הנתונים מהתמונות.

בעוד כחודשיים, כשתושלם העבודה, אפשר יהיה למצוא במאגר הזה פרטים על כחצי מיליון בני אדם, שפרטיהם מופיעים על המצבות. יפת מעריך שכל אדם בישראל יוכל למצוא שם פרטים על קרובי משפחה שנקברו בבית העלמין הזה ולהעשיר את עץ המשפחה שלו.

התיעוד של בית הקברות בחולון הוא הצלע המקומית של סטארט-אפ אמריקאי בשם [BillionGraves](#), ששמו מעיד על השאיפה ליצור מאגר עולמי של תמונות ונתונים של מיליארד מצבות. במאגר האמריקאי מאוחסנים היום פרטיהן של 11 מיליון מצבות, שצולמו ביותר מ-15 אלף בתי קברות ברחבי העולם בידי כ-130 אלף איש שהורידו לטלפון הנייד את האפליקציה שלו.

"אפשר לחשוב שחקר היסטוריה זה עניין מייגע, משעמם ומיושן. למעשה, השילוב של הטכנולוגיה הכי חדשנית באינטרנט מוכיח כי ההפך הוא הנכון", אומר יפת. "יש משהו מרתק בשילוב של אנשים צעירים עם סמרטפונים בבית קברות. הטכנולוגיה הכי מתחכמת בשירות בית קברות היסטורי. זה כל היופי שבדבר".

בחברה משתדלים לתעד את המצבות במהירות, אומר יפת, "מפני שהמצבות מתבלות והכתובות עליהן נמחקות". לדבריו, לא מעט בתי עלמין בחו"ל, במיוחד בתי קברות יהודיים באירופה, נהרסו ומצבותיהם נגנבו ושימשו כחומרי בניין.

מבצע התיעוד הזה הוא דוגמה מובהקת ל"מיקור המונים" (Crowdsourcing) — הפניה של משימות לקהל גדול באמצעות האינטרנט. דוגמאות מוכרות לכך הן האנציקלופדיה החופשית ויקיפדיה ותוכנת הניווט "וייז", שמשתמשות במידע שמזינים הגולשים והמשתמשים ומציעות אותו בחינם לציבור הרחב.

תיעוד מצבות בבית העלמין בחולון, השבוע. הפרויקט חולש על 25 מיליון אילנות יוחסין, המעידים את חייהם של 1.6 מיליארד בני אדם צילום: שמואל אלבו / סטודיוסאבי

"כשאנשים מבינים את הערך שיש למידע, הם מאוד אוהבים לעזור. אם

תכריז מראש שפיתחת טכנולוגיה בשביל להנגיש מידע בחינם, ושאתה מחפש לכך מתנדבים — אפשר לגייס כך הרבה מאוד אנשים", אומר יפת. שיתוף הפעולה הזה, בין גוף מסחרי כמו חברת סטארט-אפ ומתנדבים מן היישוב שפועלים שלא למטרת רווח, הוא מודל שיפת שואף לפתח ולהרחיב גם למדינות נוספות בעולם.

בתום המבצע אפשר לומר כי כולם הרוויחו. החברה של יפת סיפקה את הטכנולוגיה ואת הארגון. המתנדבים סיפקו את העבודה ואת המידע שנוצר בה. המשתמשים בארץ ובעולם יוכלו ללמוד יותר על משפחותיהם — בחינם.

במאס השנה, כמה חודשים לפני שאנשיו של יפת פשטו על בית העלמין בחולון, הוא ביצע פיילוט בבית קברות קטן אך ותיק יותר, בית הקברות סגולה בפתח תקוה, שבו קבורים אנשים החל מסוף המאה ה-19. עובדי החברה הצליחו בתוך פחות מיומיים לצלם את כל 75 אלף המצבות בו. כשפרטיהן הוזנו למאגר הממוחשב ציפתה ליפת הפתעה.

המערכת הצליבה בין המידע החדש לבין אילן היוחסין של יפת, ואותתה לו כי נמצא הקבר של סבא של סבתו, שמעון בראז, יליד 1883 שעלה לארץ מליטא. "זאת היתה דרישת שלום מהעבר. לא ידעתי שהקבר שלו שם", אמר בהתרגשות.

יפת מתכנן כעת להמשיך במבצע ולתעד כך את כל בתי הקברות בישראל. במבצע נוסף שעל תכנונו הוא שוקד בימים אלה, יועלו מתנדבים על אוטובוסים של החברה, שיפזרו אותם במאה בתי קברות קטנים ברחבי הארץ. "נכסה כמויות ענק באמצעות הרבה מאוד מתנדבים, שיעבדו בקבוצות קטנות לפי חלוקה לטריטוריות", הוא אומר, כאילו היה זה מבצע צבאי של ממש.

בד בבד מתכנן [גידי פורז](#), הבלש ההיסטורי, מבצע פרטי משלו, שיתחיל במושב ביצרון שבו הוא מתגורר. "אני רוצה להרים פרויקט לתיעוד בתי הקברות במושבים, בשיתוף בני נוער, שיצלמו, יקודדו את המידע ויאספו ממקורות נוספים את סיפורי החיים של האנשים שקבורים שם", הוא אומר.